

NOT: Kamu Toplu İş Sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolünde fiilen çalışılan günler ifadesinden ne anlaşılması gerektiği hakkında

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı: E-53773008-622.02-6163600

10/04/2023

Konu: Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve
Anlaşma Protokolünde Fiilen Çalışılan
Günler İfadesinden Ne Anlaşılması
Gerektiği

..... BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi: 23.01.2023 tarihli ve 74234553-900-37761 sayılı yazınız.

Hükümet, kamu işveren sendikaları ile kamu işçileri sendikaları konfederasyonları arasında 5 Ekim 2022 tarihinde imzalanmış olan Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve Anlaşma Protokolünde Yemek Ücretine ilişkin fiilen çalışılan günlerden ne anlaşılması gerektiğine ilişkin ilgi yazınız incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun ek 2 nci maddesinde, “(1) Hükümet, kamu işveren sendikaları ile işçi sendikaları konfederasyonları arasında;

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları, özel kanunlarla kurulan diğer kamu kurum ve kuruluşları, hizmetlerini genel bütçenin transfer tertiplerinden yardım alarak yürüten kamu kurum ve kuruluşlarında,

b) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları (iştirakler hariç), birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin %50'sinden fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan her türlü işletme ve şirketler, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme kapsamında veya programında bulunanlardan sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda,

c) İl özel idareleri, belediyeler ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, belediyelerin bağlı kuruluşları, müessese ve işletmeleri ile bunların birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerde,

çalıştırılan işçilerin mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolü imzalanabilir. Bu protokol hükümleri geçerlilik süresi içinde bu madde kapsamındaki idareler ile taraf konfederasyona üye olan sendikalar için bağlayıcıdır.” hükmü yer almaktadır.

Konu hakkında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğünün 9/12/2022 tarihli ve E-98425987-045.02-198013 sayılı görüş yazısında, "Kamu kesiminde uygulanmak üzere 6356 sayılı Kanunun Ek 2'nci maddesi uyarınca yürürlüğü 2021-2022 dönemi olan kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri için bağlayıcı nitelikteki 2021 yılı Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve Anlaşma Protokolü 11.08.2021 tarihinde imzalanmıştır.

2021 yılının son aylarında yaşanan döviz kuru hareketliliği, enerji piyasalarında öngörülemeyen maliyet artışları, gıda fiyatlarında yaşanan ciddi artışlar ve işyerlerinde yapılan yemek ihalelerinde ortaya çıkan maliyet artışları ile Hükümetin kamu çalışanlarını enflasyona ezdirmeme politikası doğrultusunda ve Sayın Cumhurbaşkanımızın 25.09.2022 tarihinde yaptığı açıklamalar da dikkate alınarak imzalanan Kamu Toplu Sözleşmesi Ek Protokolü ile kamu

kurumlarında çalışan işçilerin fiilen çalışılan günler için günlük yemek yardımı bedelinin Net 55,00 (Elli beş) TL olacağı kararlaştırılmıştır.

Kanun maddesinden de görüleceği üzere belediyeler ve bunların sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketler tarafından söz konusu ek protokolda belirtilen yemek ücretinin ayırım gözetmeksizin tüm işçilere uygulanması gerekmektedir." denilmektedir.

Diğer taraftan, 6356 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinde işçi, "Bu Kanunun uygulanması bakımından işçi, işveren ve işyeri kavramları 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununda tanımlandığı gibidir." şeklinde tanımlanmış olup 4857 sayılı Kanunda ise, "Bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi, işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren, işçi ile işveren arasında kurulan ilişkiye iş ilişkisi denir. İşveren tarafından mal veya hizmet üretmek amacıyla maddî olan ve olmayan unsurlar ile işçinin birlikte örgütlendiği birime işyeri denir." denilmektedir.

Diğer taraftan, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) inci bendi 3/11/2022 tarihli ve 7420 sayılı Kanununun 2 nci maddesiyle değiştirilmiş ve "Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 (110 TL) Türk lirasını aşmayan kısmı istisna kapsamındadır. Ödemenin bu tutarı aşması halinde aşan kısım ile bu amaçla sağlanan diğer menfaatler ücret olarak vergilendirilir.)" şeklini almıştır.

Ayrıca, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 97 nci maddesinin 7 nci fıkrasının (a) bendi, 11/11/2022 tarihli ve 32010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile "İşyerinde veya müştemilatında yemek verilmemesi şartıyla, yemek bedeli adı altında sigortalılara veya sigortalılar için üçüncü kişilere yapılan her türlü ödemelerin, günlük asgari ücretin Kurum Yönetim Kurulunca belirlenen oranının fiilen çalışılan gün sayısı ile çarpılması sonucunda bulunacak tutarı," şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sigorta Primleri Genel Müdürlüğünün 2/12/2022 tarihli ve 2022/22 sayılı Genelgesinde, "...

2.1.1- Sigortalılara işyerinde veya işyerinin müştemilatında yemek verilmesi halinde uygulama

İşverenlerce işyerinde veya müştemilatında kendi imkanlarıyla yemek verilmesi amacıyla işverenler tarafından ödenen yemek bedelleri sigorta primine esas kazanca dahil edilmeyecektir.

Örnek 1: İşveren (A)'nın çalıştırdığı sigortalılara işyerinde bulunan mutfağını ve yemekhanesini kullanmak suretiyle yemek hazırlayarak vermesi halinde yemek için yapılan giderler prime esas kazanca dahil edilmeyecektir.

Yemeğin işyerinde veya işyeri dışında yapıldığına bakılmaksızın işverenlerin üçüncü şahıslarla anlaşarak yemek hizmetini kendi işyerinde veya müştemilatında sunması halinde üçüncü şahıslara fatura karşılığı yapılan ödemeler de prime esas kazanca dahil edilmeyecektir.

Örnek 2: A işvereni B lokantası ile kendi işyerinde veya müştemilatında işçilerine öğle yemeği verilmesi için sigortalı başına günlük 70 TL üzerinden ödeme yapmak üzere anlaşmıştır. Bu durumda fatura karşılığı B lokantasına yapılan ödemeler sigortalıların prime esas kazancına dahil edilmeyecektir.

Örnek 3: A işverenin işyerinde ve müştemilatında sunduğu yemek hizmeti bedelini yemek kartı/çeki/kuponu vb. araçlarla sağlaması halinde bu amaçla ödenen yemek bedelleri prime esas kazanca dahil edilmeyecektir.

...

2.1.3- İşverenlerce sigortalılara nakit olarak verilen yemek bedelinde uygulama

İşverenlerce işyerinde veya müştemilatında yemek verilmemesi şartıyla, sigortalılara yemek bedeli adı altında nakden yapılan ödemelerin günlük asgari ücretin %23,65' inin fiilen çalışılan gün sayısı ile çarpılması sonucunda bulunacak tutarı prime esas kazanca dahil edilmeyecektir.

Örnek 5: A sigortalısına 2022/Aralık ayında 1.250,00 TL tutarında yemek bedeli ödenmiştir.

Sigortalının ilgili ayda 22 gün fiilen çalıştığı göz önüne alındığında yemek bedeli adı altında yapılan ödemelerden prime esas kazançta dahil edilecek tutar;

215,70 TL x % 23,65 = 51,01 TL (Günlük İstisna Tutarı)

51,01 x 22 Gün = 1.122,22 TL (Aylık İstisna Tutarı)

1.250,00 TL – 1.122,22 TL = 127,78 TL (Prime Esas Kazanca Dahil Edilecek Yemek Bedeli) ...” açıklamasına yer verilmiştir.

Yine, Sayıştay Temyiz Kurulu, 1/12/2021 tarihli ve 50051 Numaralı kararında; "Sorumlular tarafından her ne kadar toplu iş sözleşmesinin 31'inci maddesinin (e) fıkrasında "Yıllık ücretli iznini kullananlar ücret ve tüm haklardan çalışanlar gibi aynen yararlanırlar" denildiği ve bu hükme göre işçilerin yıllık izinli olduğu günlerde de yemek yardımı yapıldığı savunmalarda ifade edilmiş olsa da; aynı sözleşmede birbiriyle çelişen iki maddenin bulunduğunu varsaymak mümkün değildir. Sözleşmenin tarafları irade beyanlarını ortaya koyarken açıkça yemek yardımı yapılmasını fiilen çalışmaya bağlamışlardır. 31'inci maddenin (e) fıkrasındaki hüküm, diğer maddelerde açıkça belirtilmeyen ve fiili çalışmayla ilişkilendirilmeyen ücret ve hakların yıllık izinli olunan günlerde de alınabileceğini ifade etmektedir.

Söz konusu toplu iş sözleşmesinin 38'inci maddesinde açıkça yemek yardımının fiilen çalışılan günlerde ödeneceği belirtildiğinden ve yukarıda yer alan 4857 sayılı Kanun hükümleri uyarınca işçilere ödenen yıllık izin ücretlerine yemek yardımların dahil edilmemesi gerekmektedir." denilerek yıllık izindeki işçiye yemek parası ödenmesinin 4857 sayılı İş Kanunu ve toplu iş sözleşmesi hükümlerine aykırı olacağına ve kamu zararına yol açacağına hükmedilmiştir.

Bu itibarla, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının mezkûr yazısı ile Sayıştay Temyiz Kurulunun Kararı dikkate alınarak, 4857 sayılı İş Kanununa tabi personelin fiilen mesai yaptığı toplam günler üzerinden yemek yardımından yararlandırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

.....

Bakan a.

Yerel Yönetimler Genel Müdürü